

ION BERCIU ȘI MUZEUL DIN SEBEȘ

Gheorghe DĂRĂMUȘ

Ion Berciu s-a născut la 3 martie 1904 în localitatea Bobaița județul Mehedinți, într-o familie numeroasă. Rămas orfan de timpuriu, urmează școala primară în satul natal. Prefectul județului Theodor Contescu îl sprijină pentru a continua studiile la Liceul „Traian” din Turnu Severin fiind întreținut de statul român printr-o bursă de merit. Studiile universitare le-a desăvârșit la București în cadrul *Facultății de limbi clasice și istorice*, unde și-a obținut licența în filologie clasică, în anul 1931. Profesor la liceul „Gheorghe Șincai” din capitală ocupă și funcția de muzeograf la Muzeul de arheologie bisericească întemeiat de către istoricul Nicolae Iorga¹. Remarcat de marele istoric, Ion Berciu beneficiază în această perioadă de o bursă de studii la Sorbona. Timp de un an își desăvârșește studiile în domeniul filologiei clasice sub supravegherea savantului Jérôme Carcopino, membru al Academiei Române și prieten cu Nicole Iorga și Vasile Pâvan. În anul 1933, după întoarcerea din Franța, se căsătorește cu profesoara Hortensia Medrea, fiica memorandistului Ioan Medrea originar din Țelna (Ighiu).

Anul 1938 marchează pentru Ion Berciu, începutul unei perioade rodnice și îndelungate legate de destinul așezămintelor culturale din județul Alba. Prin urmare, însărcinat de către Nicolae Iorga cu reorganizarea muzeului albaulian și cu acordul *Despărțământului Alba Iulia al Așteii*, Ion Berciu este numit director. În toamna anului 1939 rezidentul regal al Ținutului Mureș, Dănilă Papp îl confirmă în funcție². O primă instituție de cultură a județului Alba este Muzeul Regional din Alba Iulia *far luminos în acest oraș providențial* cum afirma tânărul director. Acestuia i se alătură din 1942 Biblioteca Publică³, la înființarea căreia muzeul participă cu un însemnat fond de carte. Demersurile în slujba culturii înregistrează noi coordonate prin apariția buletinului Muzeului Regional din Alba Iulia, intitulat *Apulum*, “ogindă a activității depuse”. Desfășoară activități în cadrul Despărțământului Astra Alba Iulia, condus de un alt apropiat al său Eugen Hulea și publică în presa vremii numeroase articole care tratează pe lângă

¹ Moga 1997, p. 14.

² Îndrumător 1989, vol. 1, p. 16. În timpul regimului autoritar al Regelui Carol al II-lea (1938-1940), teritoriul României era împărțit în zece ținuturi: Bucegi, Dunărea de Jos, Prut, Mureș, Suceava, Someș, Olt, Timiș, Marea, Nistru, unități administrative cu atribuții economice, culturale și sociale conduse de un rezident regal. Ținutul Mureș avea capitala la Alba Iulia și era compus din următoarele județe: Alba, Ciuc, Făgăraș, Mureș, Odorhei, Sibiu, Tîrnava Mare, Tîrnava Mică și Turda.

³ Anuar 1942-1943, p. 10.

problemele culturale, instructiv-educative și alte aspecte ale vieții economice, sociale și politice, de multe ori văzute prin ochiul istoricului. Pagini ce ilustrează măiestria scrisului întâlnim în *Gazeta de Transilvania, Alba Iulia, Renașterea, Tribuna Refugiaților, Școala Albei*.

Despre profesorul Ion Berciu putem afirma ca a fost în primul rând un om de cultură. Cu toate acestea el va plăti prețul convingerilor democratice, fiind un membru al Partidului Național Țărănesc Alba⁴, fără a deține totuși funcții importante. După instaurarea regimului comunist în România, profesorul Ion Berciu a fost arestat în anul 1952 și judecat la București. Unul din martorii apărării a fost vechiul său prieten Constantin Daicoviciu. Printre capetele de acuzare⁵ s-a numărat și faptul de a scrie în *Revista cadrelor didactice* că Basarabia și Bucovina sunt provincii românești, actul său fiind considerat o crimă contra păcii⁶. Revine la activitatea care l-a consacrat, cea de muzeograf, în anul 1956, de această dată la Sebeș⁷ unde pune bazele muzeului local. Din 1957 se transferă la Muzeul regional Alba Iulia, locul unde și-a desfășurat cea mai importantă parte din activitatea științifică.

Pe parcursul activității sale a participat la simpozioane, seminarii științifice internaționale și congrese la Praga, Lyon, Rennes, Cambridge. Autoritățile comuniste îl marginalizează și îi retrag dreptul de a participa la asemenea reuniuni științifice, precum și dreptul de a-și susține teza de doctorat. Cu toate acestea contribuțiile îi sunt publicate în reviste de specialitate internaționale; *Celticum, Latomus, Fasti Archaeologici, Arheoloski Vestnik, Carpatica, Vestigis*⁸. După 1960 își reia activitatea didactică, de această dată în calitate de profesor de istorie, activând în continuare la muzeul albaulian. În anii de pensionare se implică în organizarea unei biblioteci Episcopale și în realizarea publicației *Îndrumător pastoral*. După o boală grea se stinge din viață la 6 februarie 1986. În urma acestuia mai rămân studiile și articolele științifice importante pentru arheologia românească și nu numai publicate în reviste de specialitate precum *Dacia, Apulum, Studii și Cercetări de Istorie Veche, Revue Roumaine d'Histoire*, lucrări independente *Biblioteca Bathyanem, Cetatea Alba Iulia, Cetățile medievale din sud-vestul Transilvaniei, Alba Iulia mic îndreptar turistic, Cetăți dacice din sudul Transilvaniei, Les cultes de Jupiter Dolichenus dans la Daciae Roumaine, Ovidiu la Tomis, Les cultes*

⁴ Epurarea și pedepsirea profesorului se datorează legăturilor de rudenie și prietenie cu familia Medrea, cunoscută în zonă prin Florian Medrea și Pompiliu Medrea și Ion C. Pop, deputat și liderul organizației P. N. Ț. Alba. Îl întâlnim totuși în preajma anului 1944 într-o structură largă a conducerii județene a partidului.

⁵ Wollmann 2004, p. 35. Condamnarea s-a făcut prin sentința Nr. 28 din 1955, a Tribunalului Militar București. Datele au fost puse la dispoziția autorului mai sus menționat de către doamna Hortensia Didona Bălășel, fiica profesorului Ion Berciu.

⁶ Truță 1994, p. 26-27.

⁷ Volker Wollmann, fost elev al profesorului Ion Berciu, consideră această perioadă petrecută de profesorul Berciu la Sebeș între 1956-1957, ca un domiciliu forțat impus acestuia de autoritățile vremii.

⁸ Moga 1997, p. 18. Tot pentru ai fi reduse meritele până în 1965, anuarului Muzeului *Apulum*, este intitulat *Studii și comunicări*. Va reveni ulterior la denumirea care l-a consacrat.

orientaux dans la Daciae meridionale. La acestea se mai adaugă și participarea la redactarea unor mari lucrări cu caracter național *Repertoriul arheologic al României, Istoria României vol. I* sau la publicațiile Centrului de documentare al Academiei⁹.

Muzeul, patrimoniul unei comunități, a fost după aprecierea profesorului Constantin Daicoviciu, vocația majoră a lui Ion Berciu: „[...] ne putem da seama din cele spuse de rolul mare ce-l au muzeele în viața spirituală a unui popor, ele fiind documente vii și palpabile ale trecutului și ale culturii unui neam. Ele sunt atât pentru marea majoritate a poporului cât și pentru străinii care le cercetează cartea deschisă, care cuprinde fără putință de îndoială, toată istoria și puterea de creație a unui neam”¹⁰.

Sebeșul, bogată zonă arheologică, a ocupat un rol important în agenda campaniilor de cercetare a profesorului Ion Berciu încă din perioada când activa la muzeul albaiulian. Cu concursul institutului de studii clasice al Universității din Cluj între 1939-1942, muzeul albaiulian a întreprins cercetări la cetatea dacică de la Căpâlna. În anul 1943 sunt cercetate circumvalațiunile româno-slave de la Laz și Pianul de Jos, stațiunile arheologice de la Răchita, Petrești, Sebeș¹¹. Etnografia ținutului Sebeș a fost cercetată de către Gh. Pavelescu¹², Vasile Zdrengea, Ion Raica și Alexandrina Maria Hațieganu. De istoria zonei Sebeșului s-au preocupat cercetători precum Victor Roth, Ferdinand Baumann, Theobald Streitfeld, Sebastian Stanca, Alfred Mockel, Georg Krasser, Kurt Horedt, Ion Moga, Aurel Decei etc. Rezultatul cercetărilor a fost concretizat în studii publicate de către *Institutul de studii clasice din Cluj, Institutul de istorii al romanilor din Cluj, Muzeul Regional Alba Iulia și Muzeul Brukenthal din Sibiu*¹³.

Interesul pentru antichități s-a concretizat la Sebeș prin constituirea unor colecții personale ale câtorva intelectuali, școli, biserici. Între acestea cele mai importante au fost colecția Gimnaziului evanghelic și a farmacistului Franz Binder. Lipsa unui muzeu a determinat ca o parte din colecțiile arheologice și etnografice ale judecătorului Karl Haldenwang și ale profesorului Ion Raica să fie achiziționate de către Muzeul Regional Alba Iulia în anul 1948, prin intermediul lui Ion Berciu. Colecția doctorului Mauksch și o parte din colecția Haldenwang au îmbogățit patrimoniul muzeului Brukenthal. Pe lângă acestea au existat colecții mai mici cu caracter didactic, la Școala medie, Școala nr. 3, Școala elementară de la Răchita (întemeiată de Ion Raica)¹⁴.

După mai bine de trei ani petrecuți în detenție, profesorul Ion Berciu a revenit la activitatea muzeală, de această dată în Sebeș, unde pune bazele instituției în curs de formare¹⁵ într-un context total diferit. Noua epocă și-a statuat existența prin Constituția din aprilie 1948 urmată ca importanță, pentru

⁹ Aldea, Moga 1986, p. 389.

¹⁰ Berciu 1939, p. 3.

¹¹ Berciu 1968, p. 18.

¹² Berciu 1943-1945, p. 438.

¹³ Corespondență 1951-1956, p. 93.

¹⁴ Sebeș 1995, p. 115.

¹⁵ Wollmann 2004, p. 36.

consolidarea regimului comunist, de Legea Nr. 117-1948 privind raionarea teritoriului României¹⁶. Regiunea Hunedoara cuprindea raioanele Alba Iulia, Sebeș, Brad, Hațeg, Ilia, Orăștie, Hunedoara, Petroșani. Conducerea administrativă a regiunilor, raioanelor, orașelor și comunelor era exercitată de Sfaturile populare¹⁷. Înființarea unui muzeu revenea în cazul de față Secțiunii culturale a Raionului Sebeș, care din 1950 s-a preocupat de acest lucru¹⁸. În planurile regimului *culturalizarea maselor* revenea desigur și muzeelor din regiunea Hunedoara, regionale Deva și Alba Iulia, raionale Sebeș și Orăștie, Muzeul Memorial Avram Iancu și Muzeul Sarmizegetusa¹⁹.

Preocupările pentru înființarea unui muzeu în Sebeș s-au făcut simțite din 1950. Secția culturală a raionului condusă de Traian Bojiță a desemnat în 1951 un responsabil pentru muzeu, Emilia Gâldean, și s-a început strângerea materialelor din rămășițele colecțiilor existente în Sebeș. În anul 1952 s-a *rezolvat* problema localului, Muzeul primind ca sediu Casa Ioan Zapolya, monument istoric care adăpostește muzeul și astăzi. Colecțiile Muzeului s-au îmbogățit cu materiale donate de Muzeul de Științe naturale din Sibiu, Muzeul Regional din Alba Iulia și Muzeul Regional Deva²⁰. Ministerul Culturii și în mod special Muzeul Regional Deva, s-au preocupat cu organizarea muzeului într-o primă fază. Important pentru intrarea *de iure* și *de facto* în rândul muzeelor organizate, a constituit-o crearea unui post de muzeograf în vara anului 1956. Evocând acești pași inițiați spre clădirea unui lăcaș de cultură, profesorul Ion Berciu concluziona: ”S-ar putea spune că muzeul nostru are, într-adevăr o bază de plecare. El pornește la o muncă ordonată și organizată, avînd la spate o activitate științifică importantă, desfășurată în trecut de alți colecționari și cercetători și avînd în fața sa un câmp larg de acțiune mulțumită bogatelor urme istorice și artistice din raion în general și pe Valea Sebeșului în special”²¹.

La 28 iulie 1956 s-a creat la muzeu un post de muzeograf care a fost ocupat de către profesorul Ion Berciu. În intervalul iulie-august s-a preocupat de organizarea unei modeste biblioteci documentare, reluând seria apelurilor în acest sens către Librăria Academiei R. P. R, filiala Academiei R. P. R. din Cluj și Societatea de Științe Naturale și Geografice din București, Centrul de difuzare al presei, Direcțiunea analelor romano-ruse. Între primele acțiuni s-au înscris elaborarea unui plan pentru strângerea obiectelor necesare expozițiilor din săli, pregătirea unui repertoriu al vechilor așezări și monumente istorice, culturale și artistice din zonă. S-au identificat astfel 13 stațiuni arheologice²².

În concepția profesorului, muzeul este ca un sanctuar, centru de cercetări științifice, un deținător, un conservator și totodată difuzor al valorilor culturale,

¹⁶ Îndrumător 1989, vol. I, p. 57.

¹⁷ Floca 1957, p. 49.

¹⁸ Corespondență 1951-1956, p. 1.

¹⁹ Floca 1957, p. 58.

²⁰ Corepondență 1951-1956, p. 2.

²¹ *Ibidem*, p. 92.

²² *Ibidem*, p. 99.

iar muzeograful comparat cu un pedagog care trebuie să facă materialul expus să vorbească încât și cel mai modest vizitator să-și formeze o imagine de ansamblu despre regiune. Remarcam alăturat cum rigorile timpului impun formulări de tipul cercetătorii sunt *muncitori științifici*, de fapt inauguram, ca popor, în acele vremuri zodia proletcultismului.

Înzestrat cu o incontestabilă pregătire de specialitate dublată de o vastă experiență acumulată de pe vremea când a condus destinele Muzeului Regional din Alba Iulia, Ion Berciu a fixat coordonatele de dezvoltare ale instituției nou formate: *centru științific* de cercetare, conservare, documentare, salvare a comorilor istorice, arheologice și naturale; *școală vie* de educație și culturalizare a oamenilor de toate vârstele și categoriile sociale; *ecran luminos* al prezentului; un *îndrumător prețios* în ce privește formarea de noi cercetători. Muzeul a fost structurat pe trei secțiuni: *secțiunea istorică* - cu subsecțiunile originea vieții și a omului în comuna primitivă, sclavagismul, prefeudalismul, feudalismul – istoria orașului Sebeș, etnografie; *secțiunea de științe ale naturii* - cu subsecțiunile – petrografie, botanică, zoologie; *secțiunea construirii socialismului* – *sinteza celorlate și o privire asupra realizărilor oamenilor muncii*²³.

În 31 august 1956 s-a constituit *Sfatul Științific* al Muzeului Raional Sebeș, care a ales un comitet restrâns compus din profesorii Ion Raica, Theobald Streitfeld, Michael Acker, Ana Postescu – însărcinat cu sprijinirea muzeului²⁴. „Atât la Muzeul din Alba Iulia cât și la Muzeul Raional ca să numai vorbim de Muzeul din Turnu Severin, unde mi-am început ucenicia, m-am servit de un puternic sprijin, corpul didactic și elevii”²⁵. Din rândul acestora profesorul Ion Berciu a reușit să recruteze viitorii colaboratori pentru revista Muzeului din Alba Iulia *Apulum*.

În raportul prezentat sfatului științific al muzeului se propunea publicarea de studii, organizarea de conferințe și atrăgea atenția asupra necesității suplimentării personalului cu un muzeograf pentru secțiunea de științe naturale, un îndrumător cunoscător de germană, gestionar-secretar care să fie și preparator, om de serviciu-supraveghetor de muzeu²⁶. Ion Berciu a intrat în contact cu reprezentanții Muzeului Republican Brukenthal, filiala Academiei R. P. R. Sibiu pentru colaborarea la lucrări științifice, monografice și pentru înființarea unei subsecții a *Societății științifice de istorie și filologie*²⁷. În preajma deschiderii oficiale a muzeului s-au elaborat planșe, fotografii, texte explicative etc. Colecțiile au crescut cu materiale ceramice pictate și de tip Coțofeni donate de farmacistul G. Lederhilger. În zona Sebeșului s-au depistat două importante colecții de obiecte arheologice și nouă volume de artă veche germană cu

²³ Această secțiune trebuie privită în termenii regimului comunist, ilustrată cu desăvârșire de către toate instituțiile de cultură. Secție care ar putea fi astăzi interesantă spre a redimensiona această perioadă de dictatură comunistă.

²⁴ *Ibidem*, p. 61.

²⁵ Corepondență 1957, p. 31.

²⁶ Corepondență 1951-1956, p. 90.

²⁷ *Ibidem*, p. 58.

numeroase monumente săsești din Transilvania, fotografii istorice și etnografice²⁸.

Profesorul Ion Berciu a reluat campania memoriilor către instituțiile similare sau organismelor culturale superioare. Profesorului Nicolae Dunăre, președintele filialei Cluj al Academiei R.P.R, îi solicita lucrări etnografice și folclorice *extrem de necesare în fașa noastră de modest început și de o lipsă grea de mijloace*²⁹. Recomanda colectivului științific al Muzeului Brukenthal, studierea obiceiurilor *torțiilor de vecinătăți* între Crăciun și Anul Nou la sașii din Gârbova și *întâlnirea jocurilor* la Bobotează la românii din Pianul de Jos. Într-o adresă către Institutul de Istorie al Academiei din Cluj solicită includerea sa în colectivele de cercetători arheologici pentru Transilvania³⁰.

Muzeul Raional a fost deschis oficial în 7 noiembrie, în prezența autorităților. „Din primul moment - nota Ion Berciu - am căutat să dau o consistență reală celor patru puncte cardinale în activitatea unui muzeu. Organizarea sălilor de expoziție cu materialele existente pentru a crea cât mai repede acea *școală vie de educație*, strângerea materialelor necesare pentru acel *ecran luminos, centru științific un îndrumător prețios*”. În continuare acesta sesiza Direcției generale a muzeelor științifice lipsa sprijinului organelor superioare³¹.

La sfârșitul anului 1956, bazele noii instituții erau temeinic așezate. S-au făcut cercetări pe teren în împrejurimile Sebeșului, unde au fost identificate 22 de așezări vechi iar din materialul colecționat s-a întocmit un repertoriu arheologic și istoric al zonei Sebeș. Ion Berciu avea pregătite în aceeași perioadă studiul *Descoperiri slave în regiunea Alba Iulia* și lucrările *Necropola dacică de la Ighiu, Fețele descriptive ale manuscriselor, documentelor și incunabilelor din Biblioteca Bathyanem*. Un alt moment important în dezvoltarea instituției l-a avut alcătuirea bibliotecii documentare, care a crescut prin intervenția profesorului pe lângă instituțiile de prestigiu și edituri. A avut ca prim fond manuale împrumutate de la Biblioteca centrală raională, cărți donate de Ion Berciu. Secțiunea *Științele naturale* s-a dezvoltat prin sprijinul profesorilor Ion Raica și Michael Acker³². Muzeul Raional Sebeș, colabora cu Căminele Culturale, în privința salvării vestigiilor istorice. Direcțiunea Căminelor Culturale era înștiințată de către profesor despre bogatele *comori istorice și artistice* care s-au prăpădit sau îmbogățesc secțiunile altor muzee din țară sau chiar străinătate, chemând la o acțiune comună în identificarea și valorificarea acestora³³.

Constituirea unui locaș de cultură trainic depindea de pregătirea temeinică și sprijinul real al Ministerului Culturii, al autorităților regionale și locale. Astfel între problemele cu care s-a confruntat muzeul din primele momente ale existenței sale, se situa cea a localului – monument istoric. Muzeul cuprindea

²⁸ *Ibidem*, p. 24.

²⁹ *Ibidem*, p. 20.

³⁰ *Ibidem*, p. 13.

³¹ *Ibidem*, p. 1.

³² *Ibidem*, p. 7.

³³ *Ibidem*, p. 65.

zece săli dintre care șapte alcătuiau expoziția³⁴. În acest sens propunea secției culturale Deva, înscrierea în buget a unei sume în valoare de 50.000 lei pentru renovare, 3.000 lei pentru organizarea unui atelier de conservare și pentru împăiat, a unui depozit, pentru achiziții de publicații – precum și suplimentarea personalului științific – în anul 1957. Problemele muzeului au fost prezentate de către Ion Berciu în cadrul consfățuirii directorilor de muzee și a șefilor de secții culturale ale Sfatului popular, desfășurată în București. Printre acestea sunt evidențiate ca deficiente lipsa unui personal calificat, fiind dată ca exemplu în acest sens situația muzeului din Alba Iulia³⁵, recunoașterea autorităților Ministerului Culturii atât de necesară pentru asigurarea progresului muzeelor³⁶. Prin nenumărate referate, memorii și adrese trimise Ministerului Culturii, Secțiunii Culturale Deva, Ion Berciu sesiza greutățile muzeului enumerate anterior.

Din 22 aprilie 1957, monumentele istorice sunt puse sub supravegherea Ministerului Învățământului și Culturii, Direcțiunea Generală a Muzeelor iar paza și protecția lor – Comitetului Executiv al Sfatului popular. Ion Berciu a făcut un nou apel pentru renovarea clădirii muzeului, pe lângă Direcțiunea Generală a Muzeelor³⁷. Sumele extrem de mici destinate achizițiilor, multiplele formalități de achiziționare de obiecte, imposibilitatea organizării unui atelier de conservare-împăietorie sunt problemele cu care s-a confruntat tânăra instituție.

Cu toate aceste asperități, dacă putem să le numim astfel, activitatea instituției nu s-a rezumat la inventarierea bibliotecii și a secțiunilor muzeului. Pe teren s-a identificat la Săsciori, valea Lenderului – o așezare necunoscută; Halta C.F.R. Lancrăm - o stațiune cu trei civilizații: bronz, roman și slav; la Doștat – Coasta Ringhelului - civilizații bronz și romană, Dumbrava – așezare din epoca bronzului³⁸. În sprijinul acestor activități de explorare, profesorul Ion Berciu s-a adresat Secției de Învățământ și Cultură pentru a detașa doi profesori și câțiva elevi, în scopul formării unor cadre tinere pentru cercetare științifică. În același an s-a început organizarea unei grădini botanice în curtea muzeului iar colecțiile muzeului s-au îmbogățit în urma unor excursii efectuate împreună cu profesorii și elevii Școlii Medii din Sebeș, cu obiecte ceramice, etnografice (15 piese)³⁹. Planul de cercetare al muzeului prevedea și identificarea așezărilor de la Daia, Cut, Călnic, Răhău, Pianul de Jos și excursii cu echipa muzeului la Căpâlna, Laz, Săsciori (studierea pe teren a *morii de hârtie*).

³⁴ *Ibidem*, p. 41.

³⁵ După anul 1948, autoritățile comuniste l-au schimbat pe Ion Berciu din funcția de director al Muzeului Regional Alba Iulia, înlocuitorul său, Dumitru Ciumbrudean, fiind un vechi membru al P. C. R, de profesie frizer, de altfel profilul exponențial al regimului comunist cel puțin în primii ani de dictatură când la toate nivelele au fost epurați specialiștii în schimbul unor personaje unorii lipsite de minimă pregătire în domeniu.

³⁶ Corespondență 1957, p. 73.

³⁷ *Ibidem*, p. 73.

³⁸ *Ibidem*, p. 10.

³⁹ *Ibidem*, p. 11.

Prin persoana profesorului Ion Berciu, sunt întărite legăturile cu Muzeul Brukenthal din Sibiu, lucru am spune firesc ținând cont de faptul că Sebeșul se integrează cel puțin la nivelul arealului cultural în acest spațiu, legături sau considerente de ordin administrativ plasându-ne în alte structuri. A participat în cursul anului la deschiderea Secției de artă populară a Muzeului Brukenthal, ce cuprindea ca perimetru de cercetare, ținutul Mureș-Carpați. La scurt timp Muzeul din Sibiu anunța instituția similară din Sebeș despre intenția secției de artă populară de a întreprinde cercetări pe tema *Mărginimea Sibiului și a Sebeșului*. Se solicita cu acest prilej sprijinul prin prezentarea situației stânelor din raionul Sebeș.

În mai 1950 și-a început activitatea filiala Sibiu a *Societății de științe istorice și filologie*, care a fondat subfilialele Făgăraș, Mediaș și Sighișoara⁴⁰. Societatea era împărțită pe două secțiuni; *istorie* – unde era cuprinsă și etnografia, *filologie* – care cerceta și folclorul literar. Ion Berciu a fost contactat imediat de la numirea sa în funcția de muzeograf la Sebeș, de către filiala Sibiu, deoarece în Regiunea Hunedoara nu mai exista o altă subfilială. Astfel la 29 decembrie 1956 s-a desfășurat ședința de constituire a Societății de științe istorice și filologice – subfiliala Sebeș, în prezența directorului Muzeului Brukenthal, N. Dunăre – responsabil secția istorică și profesorul Constantin Pimen – secretar al filialei Sibiu, Ioan Preja – șeful secției de învățământ al raionului Sebeș, Ion Berciu – director al muzeului, Traian Bojiță – director al secției culturale raionale. La prima ședință au participat 60 de persoane învățători, profesori, preoți din regiune și s-a ales un comitet compus din 12 persoane: *Ioan Preja* – președinte, *Ion Berciu* – secretar, *Ion Raica* – vicepreședinte, *Theobald Streitfeld* – responsabil secția istorică, *V. Zdrengea* – responsabil secția filologică, *Elisabeta Albu*, *Ioan Hermann*, *Ioan Martij*, *Ioan Mreja* – membri, *Gh. Jurcă*, *Ana Postescu*, *Ana Vințan* – cenzori. Sediul subfilialei a fost chiar muzeul din Sebeș și putem afirma că într-o bună măsură activitatea subfilialei se contopește cu cea a muzeului. Primul plan de lucrări anunța pentru secțiunea istorică – identificarea de stațiuni arheologice necunoscute în raionul Sebeș, responsabil Ion Berciu și o istorie a orașului, responsabil Th. Streitfeld – cunoscut profesor de istorie al multor generații.

Problemele materiale ale muzeului sunt prezentate și conducerii *Societății de științe istorice și filologie* Sibiu, accentuându-se necesitatea înființării unei biblioteci documentare, fapt aprobat pentru orașele Sebeș, Mediaș, Sighișoara. Subfiliala Sebeș a solicitat publicațiile și lucrările de specialitate editate sub egida *Societății de științe istorice și filologie*⁴¹. În organizarea subfilialei un rol important l-au jucat cadrele didactice și școlile din mediul urban. Activitatea subfilialei s-a concentrat asupra problemelor locale din domeniul istoriei, artei, etnografiei, folclor și literatură, societatea impulsionează astfel cercetare în zonă.

Activitatea muzeului albaiulian este urmărită și din postura de conducător al instituției sebeșene, situația Muzeului Regional din Alba Iulia, unde se

⁴⁰ Corespondență 1957, p. 60.

⁴¹ *Ibidem*, p. 203-205.

impunea crearea unui șef de secție pentru arheologie, transpune din memorii adresate *Direcțiunii artelor plastice*⁴². *Serviciul Muzeelor* era informat despre dorința profesorului Berciu de a contribui la lămurirea problemelor fundamentale muzeale, etnografice, legea muzeelor, publicații de informare, îndrumare generală⁴³. În cele din urmă profesorul este transferat ca muzeograf la Muzeul Regional din Alba Iulia, locul unde și-a consacrat o bună parte din viață și din activitatea științifică, organizatorică administrativă, noul director al Muzeului Raional fiind prietenul și colaboratorul acestuia, profesorul Ion Raica. Pentru a-l avea aproape de muzeu, Ion Raica a intervenit la Societatea de Științe istorice și filologie, care i-a acordat profesorului Ion Berciu posibilitatea predării a șapte ore de limba latină într-o școală din Sebeș. Astfel Ion Berciu a funcționat ca profesor la Sebeș în anul școlar 1957-1958. În aceeași adresă din 19 septembrie 1957, profesorul Ion Raica⁴⁴ menționa următoarele: „Profesorul Ion Berciu, luând în anul 1956 conducerea muzeului nostru a reușit într-un timp scurt, să organizeze și să imprime o activitate științifică mulțumitoare cu concursul organelor superioare și al unor cercetători locali din cadrul corpului didactic”⁴⁵.

Așadar, începuturile Muzeului din Sebeș sunt indisolubil legate de vasta experiență acumulată ca muzeograf iar ulterior ca director, de solida pregătire științifică și nu în ultimul rând de caracterul omului Ion Berciu, care a avut puterea de a parcurge asperitățile și limitele impuse de regimul comunist, continuându-și vocația care l-a consacrat, pusă în slujba culturii până la apusul vieții.

Ion Berciu and the Museum from Sebeș

(Abstract)

Ion Berciu was born on March 3rd 1904 in Bobaița, Mehedinți county. He starts school in his native village and, with the support of the prefect Theodor Contescu, continues his studies at Traian Highschool in Turnu Severin. In 1931 he receives his BA in Classical Philology from the Faculty of Classical and Historical Languages in Bucharest. While working at the Museum of Church Archaeology founded by Nicolae Iorga, he earns the appreciation of the great historian and is awarded a scholarship in Sorbonne.

The year 1938, when he becomes involved in the destinies of the cultural establishments from our county, marks the beginning of a long and fruitful period of time for Ion Berciu. He is appointed director of the museum in Alba Iulia after Nicolae Iorga put him in charge with the reorganisation of the museum. One of the first cultural institutions of our county was the Regional Museum from Alba Iulia followed by the Public Library which was founded in 1942. The pursuit of all things cultural reaches a new dimension with the issue of *Apulum*, the journal of the Regional Museum from Alba Iulia. In 1952 Berciu is arrested and imprisoned by the

⁴² Corespondență 1951-1956, p. 18.

⁴³ *Ibidem*. Demersurile pe lângă Direcțiunea Muzeelor au fost făcute și pentru repararea localului, organizarea unui depozit și suplimentarea personalului calificat al muzeului.

⁴⁴ Dan 2001, p. 235. Ion Berciu rămâne alături de muzeul raional și alături de Ion Raica, până la retragerea acestuia în 1969.

⁴⁵ Corespondență 1957, p. 69.

communist authorities. After more than three years spent in detention he returns to the activity that consecrated him. In 1956 he lays the foundation of the Raional Museum from Sebeş and in 1957 he is transferred to the Alba Iulia Regional Museum.

The results of his research materialised in studies published by The Institute of Classical Studies and the Institute of Romanian History from Cluj, the Alba Iulia Regional Museum and the Brukenthal Museum from Sibiu. In 1948, lacking a local museum, a part of the archaeological and ethnographic collections belonging to judge Karl Haldenwang and school teacher Ioan Raica were taken by the Alba Iulia Regional Museum. The doctor Mauksch collection and part of the Haldenwang collection reached the Brukenthal Museum. There were also small-sized collections put together for teaching purposes at School No. 3, the Middle School and the Elementary School from Răchita (founded by Ioan Raica).

The preoccupation with setting up a museum in Sebeş emerged in 1950. The location problem was solved in 1952 when the Ioan Zapolya House became the headquarters of the museum and to this day, this historical monument continues to house the local museum. The collections have been enlarged with donations from the Regional Museums from Alba Iulia and Deva. The Ministry of Culture and the Regional Museum from Deva, in particular, made significant contributions to the organisation of the museum in its early days.

An important step towards becoming a museum in the true sense of the word was to hire a curator, which happened in the summer of 1956 with the hiring of Ion Berciu on this position. From July till August he dedicated his time to setting up a small reference library. He also made efforts to collect objects for display in the exhibit rooms and make a list of the ancient settlements and historical, cultural and artistic monuments in the area. 13 archaeological sites were thus identified. The museum was organised in three sections: History, Natural Science, and the Construction of Socialism.

On August 31, 1956 the Scientific Council of the Sebeş Raional Museum was set up. The Council elected the members of the committee (the school teachers Ioan Raica, Theobald Streitfeld, Michael Acker, Ana Postescu) whose main duty was to support the museum. This is how Ion Berciu managed to find contributors to *Apulum*, the journal of the museum from Alba Iulia.

The Raional Museum was officially opened on November 7 in the presence of various officials. An important moment in the development of the institution was the set-up of the reference library that grew due to Ion Berciu's appeals to important institutions and publishing houses. The relationship with the Brukenthal Museum from Sibiu strengthens. In May 1950, the Sibiu branch of the Association for Historical and Philological Studies began activity. It was made up of two sections: history and philology. Ion Berciu was contacted by the Sibiu branch immediately after he was appointed curator at the museum from Sebeş. He focused on aspects of history, art, ethnography, folklore and literature that were considered relevant to this area. Thus, the Association gave an impulse to the research of the region.

In the end, Ion Berciu is transferred to the Regional Museum from Alba Iulia as curator and his friend and co-worker, the school teacher Ioan Raica, becomes the new director of the Raional Museum. As a conclusion, the beginnings of the museum from Sebeş are inextricably connected with the enormous experience as curator and museum director, with the great scientific expertise, and, the last, but not the least, with the character of the man Ion Berciu.

Abrevieri bibliografice

Aldea, Moga 1986

- I. Aldea, Vasile Moga, „Ion Berciu”, în *Apulum* XXIII, 1986, p. 389-390.

- Anuar 1942-1943 - *Anuarul Liceului „Mihai Viteazul” din Alba Iulia*, pe anul școlar 1942-1943, p. 10.
- Berciu 1939 - I. Berciu, „Muzeul Regional Alba Iulia”, în *Alba Iulia*, nr. 7/27 august 1939, p. 3.
- Berciu 1943-1945 - I. Berciu, „Scurtă dare de seamă”, în *Apulum*, II, 1943-1945, p. 438.
- Berciu 1968 - I. Berciu, „Contribuția muzeului Regional Alba Iulia prin cercetări și publicații, progresul studiilor istorice din Transilvania”, în *Apulum*, VII/1, 1968, p. 13-32.
- Corespondență 1951-1956 - Arhiva Muzeului Municipal „Ion Raica”, *Corespondența oficială pe anii 1951-1956*, nr. inv. 854.
- Corespondență 1957 - Arhiva Muzeului Municipal „Ion Raica”, *Corespondența oficială pe anul 1957*, nr. inv. 859.
- Dan 2001 - Dorin Ovidiu Dan, „Un ctitor de muzeu Ioan Raica (1903-1990)”, în *PA*, I, 2001, p. 235-237.
- Floca 1957 - O. Floca, „Regiunea Hunedoara”, Deva, 1957.
- Îndrumător 1989 - *Îndrumător în arhivele Statului județului Alba*, 1989, vol. 1, p. 16.
- Moga 1997 - Vasile Moga, *Cărturarii Albei*, Alba Iulia, 1997.
- Sebeș 1995 - *** *Vârstele orașului. Sebeș – 750 de ani de atestare documentară (1245-1995)*, Sebeș, 1995.
- Truță 1994 - I. Truță, „Ion Berciu”, în *Universul catedrei*, nr. 71, Alba Iulia, 1994, p. 26-27.
- Wollmann 2004 - Volker Wollmann, „Ion Berciu 1904-1986”, în *Apulum*, XLI, 2004, p. 1-60.

Cuvinte-cheie: muzeu, colecții, arheologie, etnografie, Ioan Raica, comunism, Sebeș.

Keywords: museum, collections, archaeology, ethnography, Ioan Raica, communism, Sebeș.

